

Uiterwaardvergraving Drutensche Waarden

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport

22 november 2007 / rapportnummer 1981-43

1. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

Het consortium Drutensche Waarden¹ heeft het voornemen om een herontwikkeling uit te voeren in de uiterwaarden van de Waal bij Druten, binnen het kader van de Planologische Kernbeslissing (PKB) Ruimte voor de Rivier.² De kernopgaven zijn het realiseren van rivierverruiming, versterken van de ruimtelijke kwaliteit en ontwikkelen van een watergebonden bedrijventerrein. Hiervoor wordt de m.e.r.-procedure doorlopen. De m.e.r.-procedure is gekoppeld aan de aanvraag van diverse vergunningen en wijziging van het bestemmingsplan. Provinciale Staten van Gelderland treden op als coördinerend bevoegd gezag, mede namens de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat en de gemeenteraad van Druten.³

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als de volgende informatie ontbreekt:

- Een nadere onderbouwing van het voornemen vanuit elk van de drie kernopgaven, waarbij inzicht wordt geboden in:
 - de bijdrage van het voornemen aan de rivierkundige taakstelling op de korte en lange termijn;
 - de ambities ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit en de toetsingscriteria die daarmee samenhangen;
 - de (regionale) behoefte aan uitbreiding van watergebonden en niet-watergebonden bedrijventerrein en de bijdrage die het voornemen daaraan kan leveren.
- Inzicht in de huidige situatie en autonome ontwikkelingen in het plangebied, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen de feitelijke situatie en de vergunde situatie.
- Een gedetailleerde beschrijving van de beschermde natuurgebieden en soorten die door het voornemen worden beïnvloed, met speciale aandacht voor de biotoeppen van de kwalificerende vogelsoorten voor het Natura 2000-gebied Waal.
- De milieueffecten van het voornemen, met speciale aandacht voor:
 - de kwaliteit en kwantiteit van de vrijkomende grond, de verwerkingsmogelijkheden, de relatie met de verdere opvulling van de Kaliwaal en de gevolgen van de aanleg van de haven voor de uitspoeling/verspreiding uit de Kaliwaal;
 - de gevolgen van de noodzakelijke vergravingen voor de waterstanden, sedimentatie en erosie en de hydrologie (kwel/wegzijging);
 - de gevolgen voor de te beschermen soorten binnen het Natura 2000-gebied Waal.
 - de effecten van uitbreiding van het bedrijventerrein op het woon- en leefmilieu.

¹ Het consortium Drutensche Waarden bestaat uit de bedrijven Rodruza B.V. uit Nijmegen en PNO-Pactum uit Druten. Beide bedrijven hebben grondposities in het plangebied en hebben plannen voor uitbreiding danwel herontwikkeling van bedrijventerrein.

² Het voornemen maakt geen onderdeel uit van het zogenaamde basispakket van de PKB, maar is daarin opgenomen als aanvullende maatregel. Dit houdt in dat het voornemen een bijdrage moet leveren aan een robuuster riviersysteem op de lange termijn en verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en dat het voornemen zelffinancierend moet zijn. De initiatiefnemers hebben echter de ambitie om het voornemen te laten functioneren als alternatief voor kribverlagingen, de voorkeursmaatregel voor de korte termijn uit de PKB.

³ Zie bijlage 1 voor meer project- en proceduregegevens.

- Een goede en publieksvriendelijke samenvatting, voorzien van overzichtelijk en 'leesbaar' kaartmateriaal, om het MER toegankelijk te maken voor besluitvormers en insprekers.

2. ACHTERGROND, DOEL EN BESLUITVORMING

2.1 Aanleiding en doelen

In hoofdstuk 3 van de startnotitie worden de aanleiding en doelen van het voornemen uiteengezet. De doelen worden uitgewerkt aan de hand van 3 kernopgaven:

1. verruimen van de rivier
2. versterken van de ruimtelijke kwaliteit
3. ontwikkelen regionaal watergebonden bedrijventerrein

De combinatie van kernopgaven heeft geleid tot een programma van eisen (zie §3.3 van de startnotitie), dat mede een basis kan vormen voor het toetsingskader.

2.1.1 Rivierverruiming

De eerste kernopgave komt voort uit de PKB Ruimte voor de Rivier. Beschrijf in het MER de voor dit project relevante punten uit de PKB, zoals de knelpunten en taakstelling voor het onderhavige deel van de Waal voor de korte en lange termijn.⁴ In de PKB is voor dit deel van de uiterwaarden van de Waal kribverlaging opgenomen als voorkeursmaatregel. Onderbouw in het MER de keuze voor de herinrichting van de uiterwaarden en maak inzichtelijk welke bijdrage aan de doelstelling uit de PKB inzake waterstandsverlaging geleverd wordt, zowel voor de korte als lange termijn.⁵ Beschrijf de relatie van dit project met andere PKB-maatregelen voor de Waal (zoals het project Afferdensche en Deestsche Waarden) en met het initiatief 'Waalweelde'.

2.1.2 Ruimtelijke kwaliteit

De tweede kernopgave komt deels voort uit de PKB en deels vanuit de wens om de potentiële kwaliteit van de uiterwaarden beter te benutten. De doelstellingen voor het onderdeel ruimtelijke kwaliteit zijn in de startnotitie nog niet concreet. Werk deze doelstellingen in het MER verder uit. Benoem daarbij referenties of streefbeelden waaraan de alternatieven getoetst kunnen worden. De elementen die genoemd worden in het algemeen beoordelingskader (§5.2 van de startnotitie) kunnen daarbij als vertrekpunt dienen. De Commissie

⁴ In de startnotitie wordt gesuggereerd dat de taakstelling voor dit deel van de Waal circa 20 cm is. Voor de Drutensche Waarden is in de PKB voor 2015 echter geen taakstelling gedefinieerd. Volgens de PKB is de indicatieve taakstelling voor dit deel van de Waal voor de lange termijn 80-100 cm. Zie ook inspraakreactie 16 (bijlage 2).

⁵ Zie ook inspraakreactie 16 (bijlage 2), waarin wordt aangegeven dat terughoudendheid vereist is bij vergroting van de afvoercapaciteit voor de korte termijn door buitendijkse maatregelen. Buitendijkse maatregelen zouden gereserveerd moeten blijven voor rivierverruiming op de langere termijn.

adviseert om daarnaast rekening te houden met de suggesties die uit inspraakreacties naar voren komen.⁶

2.1.3 **Uitbreiding bedrijventerrein**

De derde kernopgave komt voort uit de wens van de initiatiefnemers om delen van het plangebied te gebruiken voor herontwikkeling en uitbreiding van de bestaande bedrijventerreinen. Daarbij moet onderscheid gemaakt worden tussen een buitendijks en een binnendijks deel.

Onderbouw in het MER de behoefte aan uitbreiding van bedrijventerrein in het plangebied zowel kwantitatief als kwalitatief. Plaats de uitbreiding van het bedrijventerrein in de regionale context van ontwikkeling en uitbreiding van andere bedrijventerreinen in de regio. Ga daarbij in op de actuele maatschappelijke discussie over het “overschot” aan nieuwe bedrijventerreinen in Nederland.

Buitendijks bedrijventerrein

Onderbouw specifiek de behoefte aan uitbreiding van het buitendijkse bedrijventerrein. Maak hierbij een onderscheid tussen:

- ruimte voor uitbreiding van de reeds in het plangebied aanwezige bedrijven en ruimte voor nieuwe bedrijven;
- ruimte voor verplaatsing van de haven van Druten;
- ruimte voor watergebonden en niet-watergebonden bedrijvigheid.

Motiveer in het MER de benodigde omvang van het buitendijkse bedrijventerrein en de fasering in de tijd. Geef het belang aan van het nieuwe bedrijventerrein bij het herplaatsen van zware industrie in Gelderland (IZI project).

Motiveer in het MER in hoeverre (uitbreiding van) het buitendijkse bedrijventerrein verenigbaar is met de taakstellingen voor de rivierafvoer op de lange termijn.⁷

2.2 **Beleidskader**

In hoofdstuk 4 van de startnotitie is ingegaan op diverse beleidskaders die relevant zijn voor het voornemen. Geef in het MER aan tot welke randvoorwaarden en uitgangspunten deze beleidskaders en de wet- en regelgeving leiden en wat de consequenties voor (onderdelen van) het voornemen zijn. Ga tevens in op wet- en regelgeving die van toepassing is als sprake is van de oprichting van een baggerspeciedepot.

In de startnotitie wordt relatief kort ingegaan op de relatie met de Natuurbeschermingswet en de Flora- en Faunawet. De gevolgen van deze wettelijke kaders voor het voornemen dienen in het MER verder uitgewerkt te worden (zie verder §4.3 van dit advies).

⁶ In het verslag van de bijeenkomsten van de klankbordgroepen Drutensche Waarden (inspraakreactie 24, zie bijlage 2) en in diverse inspraakreacties worden vanuit de omgeving suggesties gedaan voor de nadere uitwerking van de kernopgave ruimtelijke kwaliteit.

⁷ In veel inspraakreacties (onder andere 1, 5, 9, 10, 13, 16, 24 en 26, zie bijlage 2) worden twijfels geuit over de toekomstvastheid van de uitbreiding van het bedrijventerrein en andere buitendijkse ontwikkelingen (zoals woningbouw) in het licht van de toekomstige verdere rivierverruiming.

Naast de PKB Ruimte voor de Rivier is op het voornemen ook de Beleidslijn Grote Rivieren van toepassing. De buitendijkse onderdelen van het voornemen (met name de bouw van woningen en uitbreiding van het bedrijventerrein) dienen te worden getoetst aan deze beleidslijn.⁸

2.3 Te nemen besluiten

In §1.2 van de startnotitie wordt gesteld dat de realisatie van het voornemen strikt genomen niet m.e.r.-plichtig is, omdat de verschillende onderdelen van het voornemen niet boven de drempel van de categorieën van het Besluit m.e.r. uitkomen. Uit nadere informatie van het bevoegde gezag blijkt dat verschillende onderdelen van het voornemen (mogelijk) wel m.e.r.- (beoordelings)plichtig zijn.⁹ Bovendien is er mogelijk sprake van m.e.r.-plichtige vervolgbesluiten¹⁰ en is een passende beoordeling op grond van de Natuurbeschermingswet nodig. Het voornemen zou daardoor zowel besluit-m.e.r.-plichtig als plan-m.e.r.-plichtig kunnen zijn.

In §7.1 van de startnotitie wordt een aantal besluiten genoemd die voor de realisatie van het voornemen nodig zijn. Geef in het MER een geactualiseerd overzicht van voor de verschillende onderdelen van het voornemen benodigde besluiten. Geef aan welke instanties hiervoor het bevoegde gezag zijn.

3. VOorgenomen Activiteit en Alternatieven

3.1 Algemeen

Het voornemen bestaat uit verschillende onderdelen. Deels komen deze onderdelen voort uit de wens om het gebied te ontwikkelen en deels vormen zij randvoorwaarden om de gewenste ontwikkelingen mogelijk te maken.

De functiewijziging in het plangebied, de aanleg van de haven, de uitbreiding van het bedrijventerrein en eventuele oprichting van een baggerdepot vormen de aanleiding voor de m.e.r.-procedure. Het MER zal echter het geheel aan voorgenomen ontwikkelingen in het plangebied moeten beschrijven.

Voor het MER zijn de belangrijkste onderdelen van het voornemen:

- De grondstofwinning die leidt tot een hoogwatergeul in de uiterwaarden.
- Uitbreiding van het buitendijkse en binnendijkse bedrijventerrein, inclusief het verplaatsen van (riviergebonden) bedrijvigheid naar het plangebied.
- Verplaatsing c.q. nieuwe aanleg van de haven en scheepswerf van Druten binnen het plangebied.
- Woningbouw en ontwikkeling recreatieve voorzieningen in het plangebied.
- Buitendijkse en binnendijkse natuur- en landschapsontwikkeling.
- Eventuele aanleg van een depot voor niet-vermarktbaar specie.

⁸ In diverse inspraakreacties wordt naar de Beleidslijn Grote Rivieren verwezen. Specifieke aandachtspunten voor de toetsing aan de beleidslijn komen aan de orde in inspraakreactie 16 (zie bijlage 2) van Rijkswaterstaat Oost-Nederland.

⁹ Gedoeld wordt op de categorieën inrichting van het landelijk gebied (C9), aanleg van een haven voor civiel gebruik voor de binnenvaart (C/D4.1), mogelijke oprichting van een baggerspeciedepot (C/D18.3) en uitbreiding of wijziging van een bedrijventerrein (D11.2).

¹⁰ Voor de eventuele oprichting van een baggerspeciedepot zijn verschillende vergunningen nodig.

Beschrijf in het MER (per alternatief) de verschillende onderdelen van het voornemen, de onderlinge samenhang en de fasering van de uitvoering. Ga daarbij in op de volgende aandachtspunten:

- De dimensies van de hoogwatergeul en de doorstroomopeningen en de daarvoor benodigde vergravingen en andere aanpassingen (zie verder §4.2.2 van dit advies).
- De geplande uitbreidingen van het buitendijkse en het binnendijkse bedrijventerrein, zowel kwantitatief (aantal hectares) als kwalitatief (typologie bedrijven).
- De hoeveelheid en de herkomst van het materiaal dat gebruikt wordt voor het ophogen van het nieuwe bedrijventerrein.
- De ligging, dimensies en inrichting van de te verplaatsen haven en de relatie met de Kaliwaal.¹¹
- De wijze waarop de bodemverontreiniging in de bestaande haven wordt aangepakt, zodanig dat de gewenste woningbouwontwikkeling mogelijk is.
- De mogelijke locaties voor woningen en eventuele voorzieningen en de categorieën woningen (tijdelijk of permanent) en voorzieningen, voorzover dit relevant is voor de milieueffecten.
- De wijze waarop het bedrijventerrein en de nieuwe woningen worden ontsloten voor auto- en vrachtverkeer en welke (nieuwe) infrastructuur daarvoor noodzakelijk is.
- De recreatievormen die een plaats kunnen krijgen in het gebied en de specifieke voorzieningen die hiervoor aangelegd worden.
- De positionering van de verschillende activiteiten ten opzichte van elkaar in het gebied en de eventuele inrichtingsmaatregelen in verband met kwetsbare gebieden en soorten (bijvoorbeeld zonering van activiteiten).
- Het uiterwaardbeheer dat nodig is om zowel de hydraulische doelstellingen te handhaven als de gewenste natuur- en landschapswaarden te behouden of ontwikkelen. Dit betreft met name het vegetatiebeheer in de uiterwaarden en het (sediment)beheer van de nevengeulen.

Uit de startnotitie blijkt dat vooralsnog niet duidelijk is of het voornemen van invloed is op de baggerbergingslocatie Kaliwaal. De mogelijkheid bestaat dat een deel van de niet-vermarktbaar specie die normaal gesproken in de Kaliwaal zou worden geborgen, binnen het plangebied geborgen moet worden. In het MER dient dit nader te worden uitgewerkt. Ook moet uit het MER duidelijk worden of er grond van buiten het gebied zal worden aangevoerd.¹²

3.2 Referentiesituatie

De alternatieven en varianten moeten worden vergeleken met de referentiesituatie. De referentiesituatie zoals omschreven in §3.6 van de startnotitie gaat uit van de feitelijke situatie, inclusief autonome ontwikkelingen. De feitelijke situatie wijkt echter af van de vergunde situatie, aangezien er sprake is van niet-vergunde ophogingen op het terrein van Excluton.¹³ Maak in het MER duidelijk op welke punten de feitelijke situatie afwijkt van de vergunde situatie en hoe dit doorwerkt in de vergelijking van de alternatieven. Ga hierbij

¹¹ Uit de startnotitie is af te leiden dat de haven wordt geprojecteerd op of zeer nabij de huidige baggerbergingslocatie Kaliwaal.

¹² Op pagina 34 van de startnotitie wordt deze mogelijkheid open gehouden.

¹³ Volgens §4.1. van de startnotitie is enkele jaren geleden een aantal ophogingen op het terrein van Excluton uitgevoerd. Uit inspraakreactie 16 (zie bijlage 2) blijkt dat, om deze situatie te continueren, een compensatieplan ten uitvoer moet worden gebracht.

nadrukkelijk in op de invloed op de waterstanden onder maatgevende omstandigheden.

Houdt verder rekening met de volgende aandachtspunten:

- De uitvoering van het landinrichtingsplan¹⁴ moet gezien worden als een autonome ontwikkeling. Uitvoering van dit plan zal naar verwachting leiden tot een toename van de (potentiële) natuurwaarden in het plangebied.
- De onzekerheden rond de uitvoering van het plan 'Waaier van geulen' en afwerking van de Kaliwaal.
- In de startnotitie zijn duidelijke kaartbeelden en dwarsprofielen gepresenteerd van de te onderzoeken alternatieven. De Commissie adviseert om voor de referentiesituatie kaartbeelden en profielen in dezelfde stijl te presenteren.

3.3 Alternatieven en varianten

De in het MER uit te werken alternatieven zijn helder beschreven in hoofdstuk 3 van de startnotitie. Deze alternatieven zijn gekozen op basis van een bepaalde bandbreedte aan mogelijke oplossingen voor de doelstellingen voor het gebied.

Gelet op de inspraakreacties aangaande de haalbaarheid van de verschillende alternatieven¹⁵ adviseert de Commissie om binnen de in de startnotitie genoemde alternatieven een geoptimaliseerde variant¹⁶ uit te werken die voldoet aan de volgende randvoorwaarden:

- de rivierkundige taakstelling voor dit deel van de Waal, zonder toename van de opstuwing bij Druten;¹⁷
- zoveel mogelijk tegemoet komen aan de biotoopeisen van de kwalificerende vogelsoorten voor dit Natura 2000-gebied (kolgans, grauwe gans, smient, kwartelkoning en kleine zwaan).¹⁸

Met het oog op de in §3.1 genoemde onzekerheden rond de baggerspeciebergings Kaliwaal adviseert de Commissie om in het MER verschillende varianten of scenario's uit te werken ten aanzien van de berging van vrijkomend niet-vermarktbaar materiaal.

3.4 Meest milieuvriendelijk alternatief

De Commissie adviseert om het meest milieuvriendelijk alternatief (mma) te ontwikkelen door het MER te gebruiken als 'ontwerpinstrument' voor een optimale inrichting van het plangebied. Dit kan bereikt worden door vanuit elke kernopgave afzonderlijk te zoeken naar een optimalisatie vanuit milieuoogpunt. Hieruit ontstaan bouwstenen, waaruit uiteindelijk een mma kan wor-

¹⁴ Zie inspraakreactie 8 (bijlage 2) van de landinrichtingscommissie, waarin het in 2000 vastgestelde landinrichtingsplan voor de ruilverkaveling Land van Maas en Waal wordt toegelicht.

¹⁵ In inspraakreacties 13, 16, 22 en 26 (zie bijlage 2) worden door instanties die bij de besluitvorming over het voornemen een cruciale rol vervullen randvoorwaarden gesteld, die sterk bepalend zijn voor de haalbaarheid van de in de startnotitie opgenomen alternatieven.

¹⁶ Er kan ook voor gekozen worden hiertoe een extra alternatief uit te werken.

¹⁷ Uit de startnotitie blijkt dat bij elk alternatief weliswaar een waterstandsvaling optreedt, maar dat het voornemen wel tot extra opstuwing ter hoogte van Druten en Ochten leidt.

¹⁸ Concreet betekent dit een alternatief met een groot areaal laat gemaaid grasland en ruigte. Een dergelijk alternatief zal waarschijnlijk ook qua hydraulische doelstellingen aantrekkelijker blijken dan een invulling met veel oibossen.

den samengesteld dat de positieve elementen van de verschillende onderdelen van het plan verbindt.

Beschouw zo mogelijk niet alleen de onderdelen van het plan Drutensche Waarden, maar zoek ook aansluiting bij het plan 'Waaier van Geulen' en/of de herinrichting van de Afferdensche en Deestsche Waarden.

Elementen die bij de ontwikkeling van het mma verder een rol kunnen spelen zijn:

- het maximaal benutten van de natuurpotenties van het plangebied;
- maatregelen om negatieve effecten op bestaande bijzondere natuurwaarden zoveel mogelijk te beperken;
- maatregelen ter beperking van de overlast van het bedrijventerrein en de haven en van de winning en verwerking van de grondstoffen voor omwonenden, recreanten en fauna;
- optimale fasering van de uitvoering van de verschillende planonderdelen;
- optimale inrichting en inpassing van het bedrijventerrein vanuit het perspectief van bewoners uit Ochten en Boven-Leeuwen (Noord-Zuidweg).

4. MILIEUASPECTEN

4.1 Algemeen

De beschrijving van de milieugevolgen in de volgende paragrafen geldt:

- in aanvulling op of ter specificatie van hoofdstuk 5 en 6 van de startnotitie, waarin een aanzet tot te onderzoeken effecten is gegeven;
- voor zowel de referentiesituatie als voor de alternatieven en varianten.

De begrenzing van het studiegebied moet zodanig worden gekozen dat alle effecten van de verschillende onderdelen van het voornemen in beeld worden gebracht, ook als deze effecten zich buiten het plangebied voordoen (met name rivierkundige effecten).

Maak in het MER een duidelijk onderscheid tussen tijdelijke en permanente effecten en geef daarbij aan over welke periode de tijdelijke effecten zich voordoen.

4.2 Bodem en water

4.2.1 Bodem

Geef in het MER aan waar en in welke mate verontreinigd sediment of andere verontreiniging in de uiterwaard aanwezig is, welk deel (waar en welke hoeveelheden) hiervan bij de uitvoering van het plan verwijderd wordt, en welk deel achterblijft na herinrichting. Besteed hierbij specifiek aandacht aan:

- de manier waarop de verontreiniging van de bestaande haven en scheepswerf van Druten wordt aangepakt om de gewenste ontwikkeling mogelijk te maken;

- de positionering van de nieuwe haven ten opzichte van de Kaliwaal en de mogelijke verspreiding van verontreinigingen vanuit de Kaliwaal;¹⁹
- de onzekerheden over de bergingsmogelijkheden voor niet-vermarktbaar specie uit het plangebied en van elders (zie §3.1 van dit advies);
- de bodemkwaliteit van de toplaag na de geplande maaiveldverlaging en de situering van de geul en de dimensionering ervan. Dit om van daaruit de eventuele effecten voor de hoofdwaterkering (stabiliteit) en de kwel te kunnen aangeven.

Beschrijf voor de verschillende alternatieven:

- op welke plaatsen welke hoeveelheden klei en/of zand worden afgegraven en om welke hoeveelheden vermarktbaar en niet-vermarktbaar zand en klei het gaat;
- op welke locaties de hoeveelheid vrijkomende niet-vermarktbaar grond kan worden geborgen;
- welke wettelijke kaders van toepassing zijn en welke eisen aan de berging gesteld worden, uitgaande van de informatie over de kwaliteit van het te bergen materiaal;
- de effecten van de eventuele baggerspecieberging voor de grondwaterkwaliteit, in relatie tot de huidige situatie, waarbij het grondwater wordt belast door de huidige dekgrond;
- maatregelen om nadelige effecten van de winning, verwerking en eventuele berging te beperken.

Indien blijkt dat voor realisatie van het voornemen of een van de alternatieven een vergunning nodig is voor de oprichting van een baggerspeciedepot, kan de informatie die nodig is voor het besluit hierover in het MER worden opgenomen.

4.2.2 Water

Geef in het MER de na te streven waterstandsverlagingen aan bij de maatgevende afvoer en het traject waarover dit behaald moet worden. Beschrijf voor de verschillende alternatieven:

- de veranderingen in de waterstanden in het gehele plangebied onder maatgevende omstandigheden;
- de minimaal noodzakelijke vergravingen, inclusief geulaanleg om de gewenste verlagingen te realiseren;
- de veranderingen in inundatiefrequentie en -duur van de uiterwaard en de gevolgen hiervan voor sedimentatie van zand en slib, de verontreinigingsgraad van het gesedimenteerde rivierslib en de mogelijke herverontreiniging van de uiterwaard op lange termijn;
- de waterstanden en afvoerverdelingen door de geul bij gemiddelde en lage afvoer, inclusief stromingen en de dwarsstroming bij de in- en uitstroom van de nevengeul;
- de dimensies van de nevengeul en de doorstroomopeningen en de sedimentatie/erosie die daar zal plaatsvinden;
- de beheersmaatregelen die nodig zijn om de dimensies van de vaarweg te garanderen;
- de eventuele consequenties van de maatregelen voor de scheepvaart;

¹⁹ Zie inspraakreacties 23 en 24 (bijlage 2), waarin zorgen worden geuit over de mobiliteit van in de Kaliwaal opgeslagen verontreinigingen.

- de effecten van de maatregelen (vergravingen en/of geulaanleg) op de stabiliteit van de hoofdwaterkering onder maatgevende omstandigheden;
- de veranderingen in de hoeveelheid kwel/wegzijging binnen de uiterwaard en in het aangrenzende binnendijkse gebied bij lage, gemiddelde en hoge afvoeren/waterstanden en de mogelijke gevolgen hiervan;
- de risico's tijdens de werkzaamheden bij hoogwater, denk daarbij bijvoorbeeld aan:
 - de opstuwende werking van verhogingen, zoals werkwegen, verwerkingsplaatsen en tijdelijke opslag;
 - de kans op en gevolgen van erosie, sedimentatie en uitspoeling van verontreinigingen tijdens hoogwater (ook uit de tijdelijke depots).

In het MER dient daarbij aangegeven te worden hoe groot de onzekerheden in de berekende effecten zijn, en in hoeverre de verschillende alternatieven hierdoor als onderscheidend kunnen worden aangemerkt.

4.3 Natuur

De startnotitie (§4.3) geeft globaal de natuurwaarden in het studiegebied weer. Geef in het MER een meer gedetailleerde beschrijving van de huidige natuurwaarden in het studiegebied²⁰ en de verwachte ontwikkelingen daarvan. Belangrijke aandachtspunten daarbij zijn:

- Op grond van welke natuurwaarden is het gebied aangewezen als Natura 2000-gebied en welke instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd;²¹
- de instandhoudingsdoelstellingen voor soorten waarvoor dit Natura 2000-gebied is aangewezen (met zo mogelijk een populatieschatting);
- welke natuurdoeltypen zijn vastgelegd in vigerend beleid of worden nagestreefd, inclusief een beknopte ecologische beschrijving en de abiotische en biotische randvoorwaarden en beheersmaatregelen die nodig zijn voor behoud of ontwikkeling hiervan.

Het MER moet inzicht bieden in de tijdelijke en permanente gevolgen van het voornemen voor de te beschermen habitats en soorten binnen het Natura 2000-gebied Waal, dat tevens ecologische hoofdstructuur is. Indien niet met zekerheid kan worden uitgesloten dat de activiteit significante gevolgen kan hebben voor het Natura 2000-gebied Waal geldt dat een passende beoordeling opgesteld moet worden. Indien een passende beoordeling aan de orde is dient deze te worden opgenomen in het MER. Daarbij moeten ook cumulatieve gevolgen tengevolge van andere activiteiten worden betrokken, waaronder bestaand gebruik. Indien uit de passende beoordeling blijkt dat significante gevolgen niet kunnen worden uitgesloten, dan dient de zogenaamde ADC-toets²² doorlopen te worden.

²⁰ In inspraakreactie 22 (zie bijlage 2) wordt specifiek gewezen op de grote waarde van de Kaliwaal als onderdeel van het Natura 2000-gebied.

²¹ Naast de in de startnotitie genoemde kwalificerende soorten zijn ook de begrenzingssoorten van belang (kleine zilverreiger, tafeleend, kievit, grutto, fuut, aalscholver, porseleinhoen, brandgans, krakeend, pijlstaart, slobbeend, kuifeend, nonnetje, slechtvalk, meerkoet en wulp). Verder ontbreekt in de startnotitie de kwalificerende soort kwartelkoning. Deze soort komt hier waarschijnlijk niet voor, maar het gebied kan wel eenvoudig geschikt gemaakt worden voor deze soort door het creëren van een groot areaal laat gemaaid hooiland en ruigte; de kwartelkoning is dus een relevante toetsingssoort.

²² Dit houdt op grond van art. 19g en 19h van de Nbw respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling?
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
- C: welke Compenserende maatregelen zullen dan getroffen worden om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

Geef bij de beschrijving van de gevolgen bij uitvoering van de verschillende alternatieven:

- een inschatting van de verandering in oppervlakte en kwaliteit van de te beschermen natuurdoeltypen;
- de verwachte veranderingen in de omvang en levensvatbaarheid van de populaties van de binnen dit Natura 2000-gebied te beschermen soorten;.

Beschrijf verder in het MER de verwachte veranderingen in de populaties van de in het studiegebied beschermde en/of rode lijstsoorten ten gevolge van de voorgenomen activiteit en alternatieven. Geadviseerd wordt in het MER ook de informatie op te nemen, die nodig is om een eventueel benodigde ontheffing aan te vragen van de minister van LNV op grond van artikel 75 de Flora- en Faunawet.²³ Motiveer ook in het MER op grond waarvan verondersteld wordt dat ontheffing verleend zal worden.

4.4 Landschap en cultuurhistorie

Beschrijf in het MER de veranderingen in de samenhang en visuele kenmerken van het landschap. Geef naast een beschrijving van deze veranderingen ook op kaart en/of in beelden (bijvoorbeeld met fotomontages) aan welke veranderingen plaatsvinden in de specifieke kenmerken en waarden van het landschap, gezien vanuit verschillende gezichtspunten (o.a. vanuit Druten en vanuit Ochten).²⁴ Ga daarbij specifiek in op de beeld dragers en zichtlijnen van het landschap. Geef op basis van een visie op de ruimtelijke kwaliteit (zie § 2.1 van dit advies) aan welke maatregelen worden voorzien om het bedrijventerrein, de haven en de woningen optimaal in te passen in het landschap en op welke manier de specifieke landschapskenmerken en -waarden kunnen worden versterkt.

Geef in het MER een overzicht van de cultuurhistorische (waaronder archeologische) waarden in het plangebied.²⁵ Wanneer uit bureauonderzoek blijkt dat er mogelijk archeologische vindplaatsen aanwezig zijn dan dient door veldonderzoek te worden vastgesteld of dit inderdaad zo is.²⁶ Uit het MER moet blijken wat de omvang en begrenzing van eventuele archeologische vindplaatsen is en of deze behoudenswaardig zijn. Geef in het MER duidelijk aan wat het effect van de verschillende alternatieven is op aanwezige cultuurhistorische waarden (waaronder ook archeologische vindplaatsen).

²³ De Commissie adviseert om niet alleen gegevens op te vragen via het Natuurloket bij de verschillende PGO's, maar daarnaast aanvullende inventarisaties uit te voeren. De PGO's kunnen vrijwel nooit gegevens aanleveren die tegelijkertijd gebiedsdekkend, actueel en gedetailleerd zijn. Tegen de tijd dat het plan wordt gerealiseerd zijn deze gegevens bovendien flink verouderd. Zeker bij zwaar beschermde soorten (kamsalamander, vleermuizen) zijn actuele inventarisatiegegevens nodig om een ontheffing te verkrijgen.

²⁴ In onder andere inspraakreacties 5, 6, 9, 12, 14, 20, 21, 23, 24 en 26 (zie bijlage 2) worden zorgen geuit over de versturende invloed op het landschap van nieuwe woningen en uitbreiding van het bedrijventerrein.

²⁵ In diverse inspraakreacties (12, 18, 19, 24, 26 en 27, zie bijlage 2) wordt gewezen op diverse cultuurhistorisch waardevolle terreinen en objecten, zowel in het buitendijkse als binnendijkse deel van het studiegebied.

²⁶ In inspraakreactie 19 (zie bijlage 2) geeft de RACM aan dat er een grote kans is op bijzondere archeologische vondsten in de uiterwaarden.

4.5 Woon- en leefmilieu

4.5.1 **Toename van het verkeer**

Ten behoeve van de ontsluiting van het bedrijventerrein en de nieuwe woningen zal de verkeersintensiteit in en nabij het studiegebied toenemen. Motiveer in het MER op basis van een verkeerskundige analyse de keuzes die daarbij gemaakt worden. Geef daarbij inzicht in:

- de verwachte toename van het (gemotoriseerde) verkeer na realisatie van het voornemen;
- in hoeverre de bestaande infrastructuur is berekend op de veranderingen in het verkeersaanbod;²⁷
- welke eventuele nieuwe of aanvullende verkeerskundige maatregelen nodig zijn en tot welke extra verkeerskundige effecten dit leidt;
- de gevolgen van de toename van het verkeer en de eventuele extra verkeerskundige maatregelen voor de verkeersveiligheid op de bestaande en eventuele nieuwe infrastructuur.

Geef in het MER verder inzicht in de toename van transportbewegingen in verband met de afvoer van gewonnen delfstoffen en de eventuele aanvoer van materiaal van elders.

4.5.2 **Geluid en trillingen**

Geluidhinder

Beschrijf in het MER de huidige geluidzone van het industrieterrein en, voorzover beschikbaar, het klachtenpatroon. Maak indien relevant onderscheid tussen de vergunde situatie en de feitelijke situatie. Maak verder onderscheid tussen geluideffecten in de kernen Ochten, Boven-Leeuwen en Druten, de verspreid liggende bestaande woningen (met name langs de Noord-Zuidweg) en de nieuwe woningen.

Geef in het MER voor de uitvoeringsfase inzicht in:

- de geluidimmissie (equivalente geluidniveaus en maximale (piek)geluidsniveaus) bij de geluidgevoelige bestemmingen als gevolg van de geluidemissie binnen het plangebied. Maak daarbij onderscheid in het geluid dat door de zandwinning en aanleg- en inrichtingswerkzaamheden wordt veroorzaakt en het geluid dat door de verkeersaantrekkende werking ten gevolge van aan- en afrijdend vrachtverkeer wordt veroorzaakt;
- de duur van deze geluidbelastingen per fase;
- de geluidemissie van de bepalende installaties. Geef daarbij afwegingen op basis van de Best Beschikbare Technieken.

Geef in het MER daarnaast inzicht in de permanente gevolgen van de alternatieven ten opzichte van de referentiesituatie, met aandacht voor:

- de geluidbelasting als gevolg van de uitbreiding van het bedrijventerrein. Besteed aandacht aan equivalente geluidsniveaus en maximale (piek)geluidsniveaus, alsmede aan tonale geluiden (tengevolge van achteruitrijdbeveiliging);

²⁷ Denk hierbij ook aan de mogelijkheden van een tweede ontsluiting van het bedrijventerrein. Zie onder andere inspraakreacties 1, 2, 3, 24 en 26 (bijlage 2) aangaande de bestaande overlast van zwaar vrachtverkeer en suggesties om andere ontsluitingsroutes te gebruiken.

- de geluidbelasting als gevolg van toename van het scheepvaartverkeer en het gebruik van de haven;
- de geluidbelasting als gevolg van de toename van het verkeer en eventuele nieuwe ontsluitingsroute(s);
- de geluidbelasting als gevolg van het realiseren en vullen van het eventuele baggerspeciedepot;
- mogelijke mitigerende maatregelen.

Laagfrequent geluid

Bij de toepassing van verwerkingsinstallaties zal ook de laagfrequente geluidemissie²⁸ ten gevolge van (ontwaterings)zeven een rol van betekenis kunnen spelen. Geef in dat geval aan wat de te verwachten laagfrequente geluidsniveaus zijn in de woonomgeving en welke mitigerende maatregelen zullen worden getroffen.

Trillingen

Trillinghinder is alleen te verwachten als vrachtwagens op korte afstand langs woningen rijden. Dit kan zich met name voordoen langs de bestaande ontsluitingsroute van het bedrijventerrein. Geef, indien dit niet te vermijden is, aan wat te verwachten trillingniveaus in woningen zijn. Ga daarbij uit van een grof naar fijn benadering²⁹. Als op basis van worstcase aannamen en expert judgement geen onacceptabele voelbare trillingniveaus verwacht worden, is een gedetailleerde bepaling van de trillingniveaus niet noodzakelijk. Maak onderscheid tussen de uitvoeringsfase en de fase na uitvoering. Geef zo nodig de te treffen mitigerende maatregelen.

4.5.3 Luchtkwaliteit

Beschrijf in het MER de bestaande geurcirkels van bedrijven in en rondom het studiegebied en geef aan in hoeverre deze beperkend kunnen zijn voor het voornemen.

Beschrijf de tijdelijke effecten van het voornemen op concentraties fijn stof (PM₁₀) en NO₂, veroorzaakt door de emissies van vrachtwagens, schepen en verwerkingsinstallaties in relatie tot de heersende achtergrondconcentraties in de directe omgeving.

Beschrijf de permanente effecten op concentraties fijn stof (PM₁₀) en NO₂, veroorzaakt door de uitbreiding van het bedrijventerrein, verplaatsing van de haven en de toe- en afname van het gemotoriseerde verkeer.

Niet te verwachten is dat de grenswaarden uit de Wet Milieubeheer (luchtkwaliteitseisen) zullen worden overschreden. In het MER moet dit aannemelijk

²⁸ Men spreekt over laagfrequent geluid bij frequenties tot ca. 100 Hz. Naast het horen kan er bij laagfrequent geluid ook (in meer of mindere mate) sprake zijn van "beleven" van het geluid als druk op de oren, ogen of buik. Laagfrequent geluid kenmerkt zich onder andere door een goede geluidsoverdracht (dat wil zeggen weinig demping) over grote afstand. Vanwege deze combinatie kan laagfrequent geluid ten gevolge van zeefinstallaties relevant zijn voor afstanden tot 500 à 1000 meter, afhankelijk van omvang en trillfrequentie van de desbetreffende zeef. Indien het niveau van het laagfrequente geluid hoger is dan de gehoordrempel kan er al sprake zijn van hinder. Indien er derhalve sprake is van waarneembaar laagfrequent geluid, zijn de reacties ook relatief heftig, in tegenstelling tot geluid bij hogere frequenties. Bij laagfrequent geluid kan er ook sprake zijn van secundaire effecten in de vorm van (zichtbaar) trillende objecten en hoorbaar geluid vanwege in trilling gebrachte ramen, kopjes en dergelijke.

²⁹ Optredende trillingniveaus zijn afhankelijk van de bron (type voertuig, rijnsnelheid, wegdek(on)effenheid), van de overdracht (afstand, bodemtype) en van de ontvanger (type fundering, vloertype (beton, hout), vloeroverspanningen). Kortom vele factoren zijn bepalend voor de optredende trillingniveaus.

worden gemaakt. Indien niet aannemelijk kan worden gemaakt dat met zekerheid aan de grenswaarden van de Wet Milieubeheer wordt voldaan, moet een modelberekening worden uitgevoerd conform de Regeling beoordeling luchtkwaliteit 2007.

De verwachting is dat binnen afzienbare termijn de Europese Unie grens- dan wel streefwaarden zal vaststellen voor $PM_{2,5}$. Indien deze van kracht zijn op het moment dat het besluit genomen wordt moeten de gevolgen van het initiatief voor de $PM_{2,5}$ -concentraties worden beschreven, vergelijkbaar met de beschrijving voor PM_{10} en NO_2 . Aanbevolen wordt om, indien maatregelen moeten worden genomen om de PM_{10} -concentraties te reduceren, aan te geven hoe deze maatregelen uitwerken voor de $PM_{2,5}$ -concentraties.

Beschrijf voor de alternatieven waarbij sprake is van de ontwikkeling van een baggerspeciedepot de effecten van geurhinder.

Stofhinder

Stofhinder in de uitvoeringsfase kan voorkomen worden door mitigerende maatregelen zoals nathouden van werkwegen, besproeien van zandopslaglocaties of het toepassen van stofschermen, afdekbare laadbakken van vrachtwagens en dergelijke. Geef in het MER aan welke maatregelen getroffen zullen worden.

4.5.4 Externe veiligheid

Geef in het MER inzicht in het plaatsgebonden risico en groepsrisico voor de huidige situatie, de referentiesituatie en te beschouwen alternatieven. Specifieke aandacht is nodig voor de risico's voor de bewoners van de nieuwe buitendijkse woningen. Maak onderscheid tussen effecten van het bedrijventerrein, de scheepvaart en het vrachtverkeer.

De veiligheidsrisico's dienen te worden getoetst aan de geldende wet- en regelgeving in Nederland. De Commissie adviseert om daarbij rekening te houden met het verwachte nieuwe beleid over externe veiligheid in relatie tot vaarwegen.³⁰

De Commissie adviseert om in het MER ook aandacht te besteden aan de gevolgen van verplaatsing van de haven, de ligging van de nieuwe havenmond, de bouw van buitendijkse woningen en mogelijke toename van de recreatievaart voor de nautische veiligheid.³¹

4.5.5 Belevingswaarden

Beschrijf de veranderingen van recreatiemogelijkheden en de verandering van de beleving van het gebied voor bewoners en bezoekers van het gebied. Belangrijke factoren zijn daarbij de toegankelijkheid van het gebied, verkeersveiligheid en hinder.

³⁰ In inspraakreactie 16 (zie bijlage 2) wordt verwezen naar nieuw beleid "Ruimte langs de Vaarweg en Basisnet Water", op basis waarvan in de toekomst een zone langs de vaarweg vrijgehouden zal moeten worden.

³¹ In inspraakreactie 16 (zie bijlage 2) worden aandachtspunten en adviezen gegeven omtrent de nautische veiligheid.

5. OVERIGE ONDERDELEN VAN HET MER

Samenvatting van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

Vorm en presentatie

De startnotitie is goed verzorgd en voorzien van duidelijk en illustratief kaartmateriaal. De Commissie adviseert in het MER een vergelijkbare vorm en presentatie te hanteren. Op minstens één kaart moeten alle topografische namen die in het MER worden gebruikt en de rivierkilometers goed leesbaar zijn weergegeven. Maak zoveel mogelijk gebruik van visualisaties om de landschappelijke inpassing van de alternatieven te illustreren.

Overig

Voor de onderdelen “vergelijking van alternatieven”, “leemten in milieu-informatie” en “evaluatieprogramma” heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

BIJLAGEN

bij het advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Uiterwaardvergraving Drutensche Waarden

(bijlagen 1 en 2)

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: Consortium Drutensche Waarden, bestaande uit de bedrijven Rodruza B.V. uit Nijmegen en PNO-Pactum uit Druten

Bevoegd gezag: College van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland (coördinerend), gemeenteraad van Druten, Rijkswaterstaat Oost-Nederland

Besluit:

- vergunningen op basis van de Wet milieubeheer, Ontgrondingenwet, Wet beheer rijkswaterstaatswerken en Wet verontreiniging oppervlaktewateren
- wijziging bestemmingsplan gemeente Druten

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C9, C4.1, C/D18.3, D11.2

Activiteit: Een consortium van bedrijven, PNO-Pactum en Rodruza BV, heeft het voornemen om een herontwikkeling uit te voeren in de uiterwaarden van de Waal bij Druten, binnen het kader van de PKB Ruimte voor de Rivier. Het doel is rivierversuiming, versterken van de ruimtelijke kwaliteit en ontwikkelen van een watergebonden bedrijventerrein

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieuomstandigheden of te onderzoeken alternatieven. De lijst met inspraakreacties en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in: Staatscourant nr. 176 d.d. 12 september 2007

advies aanvraag: 11 september 2007

ter inzage legging: 17 september tot en met 28 oktober 2007

richtlijnenadvies: 22 november 2007

Werkwijze Commissie bij richtlijnenadvies:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de startnotitie als uitgangspunt.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ir. H.G. van der Aa
dr.ir. G. Blom (voorzitter)
dr. M. van der Perk
drs. F. Wijnants
drs. G. de Zoeten
drs. P.J. Jongejans (secretaris)

BIJLAGE 2: Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. Werkgroep “Van den Overkant”, Ochten
2. C.E.M. Moolhuijzen, Boven-Leeuwen
3. J.W.M.M. van Halen, Boven-Leeuwen
4. A.M.M. de Keijzer, Boven-Leeuwen
5. H. Beumer, Boven-Leeuwen en 10 eensluitende reacties
6. H.C.M. Smits PMP, Druten
7. N.V. Nederlandse Gasunie, Deventer
8. Dienst Landelijk Gebied, Arnhem
9. Gelderse Milieufederatie, Arnhem
10. Stichting Behoud Leefmilieu en Natuur Maas en Waal, Beneden-Leeuwen
11. mr. M.P.J. Rubens, Boven-Leeuwen
12. Architectenburo avb-bna-bni, Horssen
13. Waterschap Rivierenland, Tiel
14. G.J.W. Middelbeek, Druten
15. mr. P.H.J. Furer, Boven-Leeuwen
16. Rijkswaterstaat Oost-Nederland, Arnhem
17. A.A.M. van den Heuvel, Beneden-Leeuwen
18. M.P. de Ruiters-Coppes, Boven-Leeuwen
19. Rijksdienst voor archeologie, cultuurlandschap en monumenten, Amersfoort
20. M. Hankeln, Druten
21. E. Philips en M. Crone, Boven-Leeuwen
22. Gemeente Druten, Druten
23. L. Brinkhof, Boven-Leeuwen
24. Verslag van klankbordgroepen Drutensche Waarden, Alterra Wageningen
25. Vion Food Group, Eindhoven
26. Gemeente Neder-Betuwe, Opheusden en Gemeente West Maas en Waal, Beneden-Leeuwen
27. Stichting Red ons Rivierlandschap, Ewijk
28. Familie A.M. Hooymans, Boven-Leeuwen

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport Uiterwaardvergraving Drutensche Waarden

Het consortium Drutensche Waarden heeft het voornemen om een herontwikkeling uit te voeren in de uiterwaarden van de Waal bij Druten, binnen het kader van de PKB Ruimte voor de Rivier. De kernopgaven zijn het realiseren van rivierverruiming, versterken van de ruimtelijke kwaliteit en ontwikkelen van een watergebonden bedrijventerrein. Hiervoor wordt de m.e.r.-procedure doorlopen. De m.e.r.-procedure is gekoppeld aan de aanvraag van diverse vergunningen en wijziging van het bestemmingsplan. Provinciale Staten van Gelderland treden op als coördinerend bevoegd gezag, mede namens de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat en de gemeenteraad van Druten

ISBN: 978-90-421-2271-0